

УДК 339:338.23:334

С. Корнієвський

АДАПТАЦІЯ ДОСВІДУ ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ЗМІН В ЕКОНОМІКАХ ПОСТСОЦІАЛІСТИЧНИХ КРАЇН

Розглянуто питання формування та реалізації економічної політики в постсоціалістичних країнах в умовах трансформаційних змін. Проаналізовано підходи до забезпечення економічного розвитку в Польщі, Чехії та Словенії. На основі аналізу запропоновано висновки та рекомендації щодо використання досвіду зазначених країн у вітчизняних умовах.

Ключові слова: програма, план дій, економічна політика, регіональна політика, економічні реформи.

Сучасний стан регіонального розвитку в Україні, законодавче, інституційне середовище, ресурсне забезпечення у сфері формування та реалізації державної регіональної політики дає підстави стверджувати, що в Україні назріла потреба у серйозних змінах підходів до такої політики. Використання досвіду формування нової державної регіональної політики у європейській країнах набуває особливої актуальності.

Проблеми регіонального розвитку України з урахуванням іноземного досвіду досліджують В. Токовенко, В. Малиновський, С. Федонюк та інші дослідники. Інституційні механізми регіонального розвитку Європи розглянуто В. Баштанником, П. Беленьким, О. Вітер, Є. Кіш, М. Лендєл, Н. Мікулою.

Мета статті – виділення та аналіз основних напрямів формування державної економічної політики країн ЄС, з’ясування підходів щодо напрямів подальшого розвитку регіонів.

Уряд кожної країни здійснює політику, спрямовану на регулювання економічного розвитку. На різних етапах розвитку економіки країни перед урядом постають різні цілі, тому економічна політика не буває раз і назавжди визначеною. Проте її основні параметри можуть бути досить усталеними навколо певних принципів, які формують економічні моделі розвитку. Визначення власної моделі економічного розвитку – важлива й необхідна справа уряду й політичних сил країни. При її вирішенні необхідно враховувати сучасний стан економіки країни, її ресурсний потенціал (трудові й природні ресурси, науково-технічну базу), особливості соціально-політичних відносин, ступінь участі країни в міжнародному поділі праці, її геополітичне положення – тобто можливості країни. Враховуючи це, доцільно визначити мету, якої має досягти держава в своєму соціально-економічному розвитку. Коли мета сформульована більшістю населення (це визначається, зокрема, підтримкою певних політичних сил на виборах), а нерідко й зафіксована в конституції, уряд країни розробляє й здійснює заходи щодо її досягнення [1].

Упродовж певного періоду часу чимало країн ЄС доповнили діяльність щодо забезпечення сталого соціально-економічного розвитку регіонів більш цілеспрямованим індивідуальним підходом до кожного регіону, намагаючись вирішити конкретні регіональні проблеми та активно співпрацювати з громадянами та інституціями регіону. Крім того, багато урядів намагаються поліпшувати координацію всіх державних інвестицій на субнаціональному (зазвичай регіональному) рівні для підвищення їхньої дієвості. До

того ж різні країни тепер частіше, ніж у минулому, усвідомлюють, наскільки різними можуть бути рівні розвитку регіонів, а отже, приділяють більше уваги усуненню відповідних диспропорцій. Усе це є прикладом регіонального розвитку в дії.

У країнах Європи можна виділити різні інструменти, спрямовані на заохочення регіонального розвитку [2]. Основним інструментом регіональної політики майже завжди є програма інвестицій або розвитку – багаторічна програма, розроблена відповідно до логіки стратегічного планування. Її можна розуміти як своєрідну угоду між різними державними органами, які беруть участь у спільному фінансуванні і кожен із котрих погоджується зробити певний внесок у реалізацію програм регіонального розвитку різних типів. Саме така модель із різним рівнем успішності застосовується в Німеччині, Франції, Італії, а також у рамках власної політики регіонального розвитку Європейського Союзу. Там, де існує державна регіональна політика, що має комплексне спрямування, ми, як правило, бачимо такі інвестиційні програми для кожного регіону по всій країні.

На більш загальному рівні потрібно відзначити, що в багатьох країнах (навіть якщо диспропорції між регіонами не є істотними) потреба в оптимізації та належному використанні державних інвестицій зумовлює необхідність поліпшення координації та синергії між інвестиціями, що здійснюються за рахунок різних джерел фінансування всіма учасниками процесу розвитку – державою, регіональною та місцевою владою на певній території. Це можна вважати певною формою планування або координації регіонального розвитку.

Водночас існують інші підходи до вирішення регіональних проблем. У більшості країн обсяги фінансової допомоги за загальнонаціональними програмами часто залежать від гостроти певних проблем (економічних, соціальних, територіальних) у деяких регіонах, порівняно з рештою. Приклади таких програм можна побачити у країнах Скандинавії, Великій Британії, Франції, Нідерландах, Німеччині, Хорватії, Чеській Республіці, Болгарії тощо. У деяких країнах ухвалюються спеціальні програми, спрямовані на підтримку конкретних регіонів (“спеціальні територіальні програми”), наприклад гірських або острівних регіонів у Хорватії, малонаселених регіонів у країнах Скандинавії тощо.

Регіональний розвиток, особливо політика та нормативна база регіонального розвитку в ЄС, став предметом постійної еволюції та адаптації, що відповідає потребам структурних змін у країнах, політиці ЄС та вимогам самих регіонів.

Для нас найбільший інтерес викликає досвід формування регіональної політики як одного з найважливіших напрямів державної економічної політики у країнах із перехідною економікою. З розпадом соціалістичної системи більшість країн, які туди входили, розпочали перехід від нежиттєздатного політичного господарства до природної ринкової економіки, де вільні конкурентні ціни і приватна власність визначають поведінку виробників і споживачів. З огляду на це, головним напрямом програм та практики ринкових реформ у даних країнах став процес роздержавлення й приватизації. Значну увагу було приділено подоланню монополізму й розвитку конкуренції, лібералізації цінової політики та зовнішньоекономічної діяльності, кардинальній зміні грошової, фінансово-кредитної та соціальної політики [3].

Незважаючи на серйозні відмінності в проведенні економічних реформ у країнах із перехідною економікою, всі вони умовно поділяються на дві групи: радикальні і еволюціоністські. Практика свідчить, що країни, котрі стали на шлях радикальних перетворень, домоглися найкращих результатів. Вони вже пройшли період економічної кризи і продемонстрували стабілізацію або вже почався ріст виробництва. До їх переліку

належать Польща, Чехія, Словенія, Угорщина, Румунія. Країни, які здійснюють повільну або поступову трансформацію своєї командної економіки в ринкову (Болгарія, Македонія, Хорватія, більшість країн СНД), домоглися менших результатів [4].

У статті розглядається досвід формування та реалізації політики економічного розвитку в Польщі, Чехії та Словенії.

У Польщі у 1989 р. після перших в східному блоці вільних виборів було створено не комуністичний уряд, який очолили прем'єр Т. Мазовецький і віце-прем'єр і міністр фінансів Л. Бальцерович. Було прийнято рішення про вихід із комуністичного блоку і перехід до ринкової економіки. У країні розпочалися ринкові та демократичні реформи: лібералізація цін і приватизація держвласності. Для цього був прийнятий план реформ – “шокова терапія”, або “реформи Бальцеровича”, які містили такі пункти: різке зниження інфляції через припинення фінансування державного бюджету центральним банком країни, встановлення реальної процентної ставки, прив'язку курсу національної грошової одиниці до долара, лібералізацію цін і зовнішньої торгівлі, надання кредитів МВФ на стабілізацію економіки, швидку структурну її перебудову в результаті прискореної приватизації, прийняття нового економічного законодавства (закон про банкрутство, гарантії інвесторам тощо), отримання іноземних інвестицій. 1 травня 2004 р. Польща увійшла до складу Європейського Союзу.

Основного значення для цивілізаційного прогресу Польщі набуло створення належних умов для розвитку, а також ефективної інституційної та регулюючої системи, яка дозволяє використовувати доступні ресурси. Польща зробила значні зусилля щодо зміни правил гри в економіці, для того, щоб ведення господарської діяльності стало більш простим і менш дорогим, що своєю чергою сприяє поліпшенню становища на ринку праці.

Особлива увага була приділена створенню нових робочих місць, особливо в секторі ринкових послуг, оскільки тільки цей сектор зможе прийняти працівників з промислового сектора, який модернізується та з сільського господарства, яке реструктуризується. Підвищується активність і соціально-професійна мобільність населення, а також рівень його освіти. Широке поширення отримує перманентне навчання. Польща стає країною, що базується на знаннях і на широкому використанні інформаційних та комунікаційних технологій у всіх галузях економіки, у соціальних послугах, доступних для кожного громадянина. Держава просуває розвиток інтелектуального капіталу як по відношенню до людей, так і стосовно організацій [5].

Основні напрямки політики були визначені у “Стратегії розвитку країни на 2007 – 2015 рр.”, яка ухвалена Радою міністрів 29 листопада 2006 р. Це основний урядовий стратегічний документ, що визначає цілі та пріоритети у сфері соціально-економічного розвитку Польщі, а також умови, які повинні забезпечити цей розвиток. Він є найважливішим, розрахованим на багато років стратегічним документом, що стосується соціально-економічного розвитку країни, базою для інших стратегій і урядових програм (табл. 1).

Цей проект є основою для ефективного використання Польщею як внутрішніх, так і коштів, що надходять з Європейського Союзу, призначених на реалізацію соціально-економічних цілей. Стратегія повинна зіграти істотну роль у координації інституційно-регулюючих реформ і проектів, що фінансуються з коштів ЄС, так, щоб через ефект синергії обидві ці сфери економічної політики стали ще більш результативними.

**Пріоритети Стратегії розвитку Польщі на 2007 – 2015 рр.
та заходи з їх реалізації**

Пріоритети 1	Заходи 2
Підвищення конкурентоспроможності та інноваційного типу економіки	<ul style="list-style-type: none"> – створення стабільної макроекономічної основи для розвитку; – розвиток підприємництва; – збільшення доступу до зовнішнього фінансування інвестицій; – підвищення технологічного рівня економіки шляхом збільшення витрат на дослідження, розвиток та інновації; – розвиток інформаційного суспільства за допомогою інформатизації контактів бізнесу та державної адміністрації (адміністративне і фінансове обслуговування, бази даних тощо), е-адміністрація; – захист конкуренції; – експорт та співробітництво із зарубіжними країнами; – розвиток сектора послуг; – завершення реструктуризації традиційних промислових галузей, структурні зміни в рибальстві
Поліпшення стану технічної і соціальної інфраструктури	<ul style="list-style-type: none"> – поліпшення інфраструктури транспорту, житлового господарства, телематики, енергетики та захисту навколишнього середовища; – поліпшення інфраструктури в галузі освіти, охорони здоров'я, соціального забезпечення, культури, туризму і спорту
Зростання зайнятості і підвищення її якості	<ul style="list-style-type: none"> – створення умов, що сприяють підприємництву і скорочення фінансового навантаження на роботодавців; – підвищення еластичності ринку праці в Польщі і зростання мобільності трудових ресурсів; – ініціативи з вирівнювання шансів на ринку праці; – пристосування програм навчання до потреб ринку праці; – розвиток інститутів суспільного діалогу і зміцнення системи проведення переговорів із питання про відносини між працівниками і роботодавцями; – поліпшення безпеки та умов праці; – зростання інституційної ефективності в обслуговуванні ринку праці; – ведення ефективної міграційної політики, створення суспільної довіри та ефективної державної влади, а також боротьба з корупцією; – підтримка самоорганізації місцевих громад; – просування політики суспільної інтеграції, зокрема допомога сім'ям у виконанні ними економічних і виховних функцій; – внутрішня безпека та забезпечення громадського порядку
Створення інтегрованого соціального співтовариства і його безпеки	<ul style="list-style-type: none"> – створення заслугу суспільної довіри та ефективної державної влади, а також боротьба з корупцією; – підтримка самоорганізації місцевих громад; – просування політики суспільної інтеграції, зокрема допомога сім'ям у виконанні ними економічних і виховних функцій; – забезпечення національної безпеки і почуття безпеки в суспільстві; – внутрішня безпека та забезпечення громадського порядку

Закінчення табл. 1

1	2
Розвиток сільських районів	<ul style="list-style-type: none"> – розвиток підприємництва та активності в несільськогосподарській сфері; – зростання конкурентоспроможності аграрних господарств; – розвиток і поліпшення технічної та соціальної інфраструктури в сільській місцевості; – підвищення якості людського капіталу та професійна активність мешканців села
Регіональний розвиток і поліпшення внутрішньої організації регіону	<p>Успіх у здійсненні пріоритету буде залежати від здатності регіонів та місцевих громад використовувати власні ресурси, а також від уміння залучати зовнішніх інвесторів. Стратегічною метою регіональної політики держави на 2007 – 2015 рр. є створення умов для зростання конкурентоспроможності. Ці умови повинні сприяти соціальній, економічній і територіальній згуртованості, а також вирівнюванню шансів розвитку тих воєводств, які без допомоги держави були б приречені на деградацію або тривалу боротьбу з труднощами. Водночас, згідно з принципом субсидіарності і принципу підтримки ендогенного розвитку, регіональна політика держави буде націлена на гнучку диференціацію цілей і використання внутрішнього потенціалу окремих районів</p>

У 2015 р. Польща повинна стати країною з високим рівнем і якістю життя населення, а також із сильною і конкурентоздатною економікою, здатною створювати нові робочі місця. Головною метою стратегії є підвищення рівня і якості життя жителів Польщі. Вона буде здійснюватися в рамках шести пріоритетів, які визначають найважливіші сфери діяльності.

Можливість здійснення великих інвестицій завдяки підтримці з боку політики згуртованості ЄС збільшує шанси досягнення цілей Стратегії розвитку країни. Загальна сума бюджетних коштів ЄС, яку можна використовувати на реалізацію цієї стратегії, становитиме майже 86 млрд євро, а разом із супутніми публічними і приватними вітчизняними засобами – близько 108 млрд євро.

Реалізація цієї стратегії повинна забезпечити Польщі стійке та швидке економічне зростання, стимульоване переважно, інвестиціями та експортом.

Ці досягнення значною мірою стали можливі завдяки здійсненню програм, що фінансуються із залученням коштів фондів ЄС. Великих ефектів використання коштів, передбачених у рамках Національної стратегії інтеграції на 2007 – 2013 рр., потрібно очікувати вже в найближчі роки [6].

Реформи в Чехії також розпочалися з початком 90-х рр. ХХ ст. Передусім у країні була проведена масова денационалізація державного майна та лібералізація фінансового сектора. Пізніше було проведено низку реформ:

- медична, за результатами якої система охорони здоров'я була зорієнтована на здійснення функцій з охорони здоров'я приватними підприємствами з перерозподілом істотної частини доходів населення через страхові компанії;
- соціальна, суть якої полягала у створенні налагодженої системи адресної допомоги для підтримки найменш захищених верств населення;
- пенсійна, яка сприяла введенню трирівневої пенсійної системи (що включає в себе державний компонент і приватні накопичення) тощо. Результатом цих перетворень

стало наближення життя чеського населення до європейських стандартів і просування країни на світовому ринку [7].

Економічні реформи в Чехословаччині мали, як і в Польщі, всі ознаки “шокової терапії”. Після довгих років прихильності централізованому плануванню і відсутності настільки видимих, як у Польщі і Угорщині, часткових ринкових реформ в рамках “ринкового соціалізму” це була найбільш послідовна, швидка і далекоглядна ринкова трансформація. Чехи воістину компенсували довгі роки консерватизму і застою після невдалої спроби реформувати соціалізм у 1968 р. Реформа була підтримана МВФ, який виділив кредит у сумі 1,78 млрд дол.

Поряд із лібералізацією цін і режиму торгівлі, введенням конвертованості крони, дерегуляцією діяльності підприємств федеральний уряд прийняв жорстку стабілізаційну програму.

Доцільно визнати, що перехід Чехословаччини до ринку у багатьох відношеннях є майже не найуспішнішим в регіоні (нагадаємо про низький рівень інфляції, про контроль за зростанням грошової маси та рівнем бюджетного дефіциту).

Хоча в економічних реформах Чехії та Польщі багато спільного, проте є істотні відмінності. На відміну від Польщі Чехія перед початком своїх реальних реформ мала велику ступінь макроекономічної і політичної стабільності, більш високий рівень життя населення і кращий стан економіки. Тому ціна реформ виявилася помітно нижче.

Чеська грошова і фінансова політика виявилася жорсткішою, аніж польська. Крона була девальвована більшою мірою, ніж злотий. В результаті чеський платіжний баланс у твердій валюті виявився позитивним, польський – негативним.

Стратегія приватизації в Чехії та Польщі була різною. У Польщі власність продавалася приватним особам, в Чехії пройшли дві хвилі масової ваучерної приватизації, яку підтримало населення, що стало володарем акцій підприємств [8].

Уряд країни постійно працює над подоланням регіональних диспропорцій у країні, а чеська модель локального розвитку є у багатьох випадках показовою для всіх постсоціалістичних країн.

Відповідно до Закону “Про державну підтримку регіонального розвитку” пріоритетними для Чеської Республіки є такі території:

1) регіони з посиленою державною допомогою, що характери-зуються низьким рівнем розвитку, зокрема:

а) території зі значними структурними змінами, які призвели до рецесії у діяльності окремих секторів їх економіки та компаній, що працюють у них, а відтак і до значного зростання рівня безробіття;

б) економічно слабозвинуті території, тобто ті, що мають показники розвитку, нижчі за середні по країні;

в) сільські території, що характеризуються низькою густотою населення, депопуляцією та високим відсотком працівників, що зайняті у сільському господарстві;

2) інші регіони, до яких належать прикордонні території, колишні військові зони, території, що постраждали внаслідок стихійного лиха чи забруднення довкілля, території з низьким рівнем розвитку економіки через несприятливі умови, а також території з домінуванням аграрного виробництва та високим рівнем безробіття;

3) регіони індивідуальної підтримки.

Наведена вище модель загалом відповідає європейській системі індикації регіонального розвитку країн Європейського Союзу.

Досить багато суперечностей викликає в Чехії схема допомоги як депресивним територіям, так і активним. На сьогодні прямими інструментами підтримки регіонів у Чеській Республіці визначено лише три:

- 1) субсидії (включаючи субсидії на робочу силу);
- 2) низьковідсоткові позики чи позики, що спрямовані на розвиток пріоритетних територій, чи територій, що мають певні привілеї;
- 3) повернення фінансової допомоги.

Подібний інструментарій дещо відрізняється від того, який існує в деяких країнах ЄС, насамперед своєю конкретизацією, що дозволяє уникнути розпорошення державного бюджету, неможливості формування “споживацької” схеми з боку депресивних регіонів, а також максимізації підтримки територій, які активно розвиваються.

Значною перевагою чеської моделі розвитку є те, що в цій країні вдалося уникнути “диверсифікації виробництва документів про регіони”, що явно відрізняє їх від багатьох пострадянських держав. Найважливішими нормативно-регулятивними актами, що спрямовані на подальший регіональний розвиток в Чеській Республіці, є:

- довгострокова політика розвитку;
- стратегія регіонального розвитку;
- національна програма регіонального розвитку (середньострокова).

Названі документи є гармонізованими до аналогічних у ЄС та передбачають крім наявності місцевих стратегій, ще й програми для розвитку окремих територій [9].

Сучасна Чехія наполегливо працює на впровадження у життя нового Національного плану розвитку, який чітко встановив стратегічні цілі та пріоритети економічного розвитку країни. Він був розроблений у грудні 2005 р. та схвалений у лютому 2006 р. і розрахований на період 2007–2013 рр. (табл. 2).

Таблиця 2

**Стратегічні цілі та пріоритети Національного плану розвитку
Чеської Республіки на 2007–2013 рр. [10]**

Цілі	Пріоритети
Конкурентоспроможна чеська економіка	– розвиток підприємницького сектора; – підтримка інновацій; – сталий розвиток туризму
Відкрите, гнучке і згуртоване суспільство	– розвиток освіти; – збільшення зайнятості та працевлаштування; – зміцнення соціальної згуртованості; – розвиток інформаційного суспільства; – розумне державне управління
Привабливі умови	– захист і поліпшення якості навколишнього середовища; – поліпшення транспортної інфраструктури
Збалансований регіональний розвиток	– покращення міжрегіонального управління; – розвиток міських районів; – розвиток сільської місцевості; – європейська територіальна співпраця

Словенія досягла найбільших успіхів у реформуванні своєї економіки та фінансів серед постсоціалістичних країн. Нині економіка Словенії – одна з найбільш успішних серед країн колишнього радянського блоку. Після відокремлення в 1991 р. від Югославії ця маленька країна з населенням у два мільйони осіб встигла подвоїти свій ВВП у

розрахунку на одну особу до 10 тис. дол. у рік – показник, високий не тільки для країн Східної і Центральної Європи, а й для бідніших країн-членів ЄС – Греції та Португалії.

У червні 2005 р. уряд республіки прийняв Стратегію розвитку Словенії, яка передбачала:

1. Перевищення середнього рівня економічного розвитку ЄС, а також збільшення зайнятості відповідно до цілей Лісабонської стратегії в найближчі десять років.

2. Поліпшення якості життя та добробуту кожної людини, вимірюване за допомогою показників людського розвитку, охорони здоров'я, соціальних ризиків і соціальної згуртованості.

3. Забезпечення принципу стійкості як основного критерію якості у всіх областях розвитку, враховуючи мету стійкого зростання чисельності населення.

4. Розробка образу країни у світі через розвиток її характерного візерунка, культурної самобутності та активної участі в міжнародних процесах [11].

У процесах реформування економіки невеличка Словенія завжди вважалася кращою серед 10 кандидатів на вступ до ЄС. Ще у 1996 р. була прийнята Стратегія підвищення конкурентоспроможності промисловості Словенії, яка після цього кожний другий рік коригувалась у напрямі поліпшення загального ділового клімату та підвищення конкурентних можливостей економіки країни. З метою реалізації Стратегії у Словенії протягом 1999 – 2003 рр. була створена і впроваджена Національна програма кластерізації, яка передбачала ідентифікацію потенційних кластерів (I етап, 6 місяців), розвиток кластерної політики (II етап, 1 рік) та реалізацію Програми (III етап, 2,5 роки). Програма дістала підтримку центральної і регіональної влади, а також ділових кіл. На сьогодні як на національному, так і на ринках ЄС та світу вже активно працюють 12 динамічних промислових кластерів Словенії [12].

У липні 2004 р. уряд Словенії розпочав підготовку проекту Національного плану розвитку на 2007 – 2013 рр. У зв'язку зі вступом країни до ЄС уряд передбачив у новій редакції проекту Національного плану розвитку на 2007 – 2013 рр. і стратегічних документів на його основі, заходи для реалізації політики згуртування ЄС та Словенії для забезпечення організації процедур у галузі планування розвитку, фінансової підтримки ЄС на 2007 – 2013 рр.

План поєднує планування всієї національної політики розвитку, забезпечуючи міцну основу для підготовки Національної стратегії і оперативних програм для реалізації політики згуртування ЄС та Словенії в період 2007 – 2013 рр.

Національний план розвитку дозволяє проводити переговори з ЄС щодо європейських програмних документів і мати доступ до фондів ЄС у зазначений період.

У сфері регіонального розвитку уряд країни прагнув сприяти розвитку найбільш віддалених районів Словенії. Відмінності у розвитку між різними частинами Республіки Словенія були занадто великі. У реалізації концепції регіоналізації уряд прагнув досягнення визначених стратегічних цілей і формування регіональної політики в республіці. Місія полягала у сприянні сталому розвитку в самому широкому сенсі цього слова, який був покликаний забезпечити активізацію потенціалів словенських регіонів і не призводив до зменшення ресурсів і потенціалу розвитку для майбутніх поколінь.

Регіональна політика реалізується у Республіці Словенія в пріоритетних областях:

- найменш розвинені регіони;
- муніципалітети з індивідуальними проблемами розвитку;
- прикордонні райони;

– райони проживання національних меншин та етнічних спільнот.

Метою регіональної політики є також включення словенців, які живуть у прикордонних районах, у реалізацію проектів та інших потенціалів розвитку. Із включенням Республіки Словенія в єдиний європейський ринок були встановлені умови для відкритості регіональної концепції розвитку, яка перевищує регіональні та національні кордони і також враховує природні, людські та економічні потенціали сусідніх регіонів і держав.

Урядом проводяться спеціальні заходи регіональної політики у пріоритетних областях та координація діяльності міністерств та інших органів і підрозділів у напрямку регіональних ініціатив у ключових проектах в регіональних програмах розвитку. Уряд координує роботу Громадського фонду Республіки Словенія з регіонального розвитку та розвитку сільських районів і роботу 12 агентств регіонального розвитку.

Влада несе відповідальність за законодавство у галузі гармонійного регіонального розвитку, підготовку національної програми розвитку та координацію роботи з виконання 12 регіональних програм розвитку.

Урядові програми забезпечують підтримку компаній, що займаються проблемами розвитку. Державна допомога надається відповідно до Положення про регіональну допомогу держави або регіональної влади, яка є поширеним способом державної підтримки економіки [13].

Висновки

Підсумовуючи викладене можна визначити певні спільні риси у формуванні і реалізації політик економічного розвитку в умовах трансформаційних змін у найбільш розвинених постсоціалістичних країнах.

1. Політика економічного розвитку має надійну законодавчу основу. Напрями та заходи реалізації політики здійснюються відповідно до затверджених планів та стратегій, забезпечуючи в такий спосіб послідовність і прозорість проведеної політики. Окрім цього, результати політики є наявними для широких кіл громадськості. Завдяки такому підходу політика має широку підтримку, яка є необхідною передумовою її успіху.

2. Проведення політики економічного розвитку є довгостроковим. Хоча політика часто розглядається як спосіб вирішення невідкладних проблем, основною її метою є вирішення довгострокових структурних завдань.

3. Економічна політика є ринково орієнтованою. Створюючи умови, за яких ринкові відносини найбільш ефективно розвиваються, політика сприяє вирішенню невідкладних завдань у найбільш прийнятний та дієвий спосіб.

4. Формування і реалізація політики економічного розвитку вимагає скоординованого політичного підходу. Сутність економічних проблем вимагає участі в їхньому вирішенні національних міністерств і відомств, організацій різного рівня, а також приватного сектора економіки. Стає все більш очевидним, що забезпечення економічного розвитку вимагає, щоб у його реалізації, крім органів, що займаються економічною політикою, брало участь широке коло осіб і організацій, зацікавлених у такому розвитку. Така вимога спільної участі тільки підсилює акцент на відносинах партнерства й на необхідності співробітництва для досягнення цілей стабільного та збалансованого розвитку сучасної держави.

5. Головною спільною рисою у формуванні і реалізації політик економічного розвитку серед європейських країн є державні концепції регіональної політики. На сьогодні, в умовах глобалізаційних процесів, розвиток регіонів набуває нового значення.

Роль регіонів у забезпеченні сталого економічного розвитку виходить на перший план. Від проведення ефективної політики регіонального розвитку можна очікувати вагомої підтримки сталого розвитку всієї країни загалом.

Незважаючи на актуальність використання європейського досвіду в Україні, було б недоцільно негайно приймати структури та процеси держав-членів ЄС [14].

Отже, масштаб розроблення політики регіонального розвитку та очікування, які надаються їй в Україні, повинні бути набагато більш внутрішньо направленими, аніж політика та заходи, запроваджені новими державами-членами ЄС або країнами-кандидатами на вступ до ЄС [15].

Література

1. Світова економіка [Текст] : навч. посіб. / за заг. ред. Ю. Г. Козак, В. В. Ковалевського, Н. С. Логвінова. — К. : Центр учбової літератури, 2010. — 328 с.
2. Бальян А. В. Пріоритетні напрями регіональної політики Європейського Союзу / А. В. Бальян // Вісник аграрної науки [Текст]. — 2005. — № 3. — С. 59—61.
3. Лановик Б. Д. Економічна історія [Текст] : курс лекц. / Б. Д. Лановик, М. В. Лазарович. — К. : Вікар, 2006. — 405 с.
4. Шевчук Д. А. История экономики [Текст] : учеб. пособ. / Д. А. Шевчук. — М. : Эксмо, 2009. — 305 с.
5. Экономика Польши [Электронный ресурс]. — Режим доступа : www.polandinfo.ru/Container/Details/875.
6. Польша твой экономический партнер [Текст]. — Варшава : ИИРПК, 2008. — 205 с.
7. Емец В. О необходимости реформ в Украине и опыте перехода на рыночные механизмы функционирования экономик бывших социалистических стран [Электронный ресурс]. — Режим доступа : www.ukrainesustainable.org/blogs/posts/o-neobhodimosti-reform-v-ukraine-i-opyite-perehoda-na-ryinochnyie-mehanizmyi-funktsionirovaniya-ekonomik-byivshih-sotsialisticheskikh-stran.html.
8. Кудров В. М. Мировая экономика [Текст] : учебник / В. М. Кудров. — М. : Юстицинформ, 2009. — 512 с.
9. Чужиков В. І. Економіка зарубіжних країн [Текст] : навч. посіб. / В. І. Чужиков. — К. : КНЕУ, 2005. — 308 с.
10. Национальный план развития на 2007 – 2013 [Электронный ресурс]. — Режим доступа : www.finance-romance.ru/cz/clanek/zdroje-financovani-z-eu/narodni-rozvojoyv-plan-cr-2007-2013/1000522/39487.
11. Карлін М. І. Фінанси зарубіжних країн [Текст] : навч. посіб. / М. І. Карлін. — К. : Кондор, 2004. — 384 с.
12. Соколенко С. Розвиток кластерів як дієвий інструмент підвищення конкурентоздатності країни: міжнародний досвід та українські реалії [Електронний ресурс]. — Режим доступу : www.soskin.info/ea/2005/7-8/20050710/html.
13. National development plan [Electronic resource]. — Access mode : www.mgrt.gov.si/en/areas_of_work/regional_development_and_territorial_cooperation/regional_development/national_development_plan.
14. Регіональний розвиток в Європейському союзі: уроки для України [Електронний ресурс]. — Режим доступу : www.ssrđ.org.ua/index.php?lang=ukr.

15. Корнієвський С. В. Політика регіонального розвитку у Європейському Союзі: досвід для України / С. В. Корнієвський // Актуальні проблеми європейської інтеграції та євроатлантичного співробітництва України [Текст] : матер. 10-ї регіон. наук.-практ. конф. (16 травня 2013 р., м. Дніпропетровськ) / за заг. ред. Л. Л. Прокопенка. — Дніпропетровськ : ДРІДУ НАДУ, 2013. — С. 186—188.

S. Korniiievskyi

**ADAPTING THE EXPERIENCE OF TRANSFORMATIONAL CHANGES
IN THE ECONOMIES OF POST-SOCIALIST COUNTRIES**

The issues of formation and implementation of economic policy in the post-socialist countries in the context of transformational changes are considered. The approaches to the economic development in Poland, the Czech Republic and Slovenia are analysed. On the basis of analysis, the conclusions are made and recommendations for using the experience of these countries are offered.

Key words: program, action plan, economic policy, regional policy, economic reforms.